

eerste woord

NOOD AAN EEN DUURZAME SOCIALE REFLEX

Frieda Bex & Annabel Cardoen
stafmedewerkers Welzijnszorg vzw

Juni. Intussen zijn we zo'n drie maanden ver in de coronaban. Stap voor stap lossen we de maatregelen die het virus onder controle moeten houden. Maatregelen die tegelijk de ongelijkheid in de samenleving verscherpen en zichtbaarder maken.

Welke maatregelen nemen we nu om de kwalijke gevolgen daarvan op te vangen? Kijken we alleen naar de gestegen cijfers die terug naar een aanvaardbaar niveau moeten? Of zijn we bereid onder ogen te zien hoe corona de armoede van mensen open schuurde en verdiepte? En wat zegt dat over onze samenleving?

Armoede is een probleem dat zich vaak achter vier muren verschuilt en daardoor minder zichtbaar is, ook voor het beleid. Dat merken we heel uitdrukkelijk. Voor tijdelijk werklozen werd er snel en doortastend opgetreden, en terecht. Maar een grote groep bleef initieel buiten het zicht van de beleidsmakers. De corrigerende maatregelen zetten immers sterk in op het beperken van inkomensverlies omwille van de coronamaatregelen. Er werden ook inspanningen geleverd om voedselbedeling en andere vormen van noodhulp operationeel te houden. Ook dat verdient erkenning, vooral omdat steeds meer mensen hier een beroep op moeten doen. Maar de ambitie van een Vlaamse regering moet hoger liggen dan het bieden van noodhulp.

Vanaf dag 1 had de lockdown een stevige impact op het leven van mensen in armoede. Ook in 'normale' tijden moeten zij, om hun situatie leefbaar-

De corrigerende maatregelen zetten sterk in op het beperken van inkomensverlies omwille van de coronamaatregelen. Er werden ook inspanningen geleverd om voedselbedeling en andere vormen van noodhulp operationeel te houden. Maar de ambitie van een Vlaamse regering moet hoger liggen dan het bieden van noodhulp.

der te maken, rekenen op organisaties die recht gehouden worden door vrijwilligers. Die organisaties moesten van de ene dag op de andere de deuren dichtgooien, mochten niet langer de groeps- en ontmoetingsmomenten organiseren die vaak de corebusiness van hun werking zijn. De meeste hebben zich snel ge(re)organiseerd om ter plekke noden te leningen, en om te schakelen naar digitale en wendbare organisaties. Aan-de-deur-huisbezoeken, telefoonschakels, chatgroepen en digitale zoomsessies: alles werd ingezet om mensen toch te bereiken. Veel vrijwilligers van die organisaties behoren zelf tot een risicogroep, maar voelden nog meer de nood-

zaak om actief te blijven, omdat de gevolgen van de coronamaatregelen zo ingrijpend zijn in het leven van mensen in armoede.

Lokale armoedeverenigingen die voordien maar weinig contact hadden met het bestuur van stad of gemeente, worden nu aangesproken om mensen te helpen bereiken. Het middenveld wordt weer gewaardeerd en aangesproken voor haar kennis van het terrein. Veel lokale besturen schakelen noodgedwongen over op meer outreachend werken, gesteund door de lokale verenigingen. De verenigingen signaleren noden, zowel individueel als meer systematisch. Uit de vele signalen die we zo opvingen, merken we dat aan veel noden niet voldaan wordt en dat de genomen maatregelen tekortschieten. Het merendeel van de maatregelen is immers doorgevoerd zonder inzicht in de leefsituatie van mensen in armoede. Ze beantwoorden daardoor niet aan de reële noden of brengen stevige Mattheuseffecten teweeg.

We geven enkele voorbeelden:

Mensen op tijdelijke werkloosheid vallen terug op 70% van het loon. Voor veel mensen met een laag inkomen en dus weinig reserves is deze inkomensterugval al moeilijk overbrugbaar. Ook mensen die van een uitkering moeten leven worden geconfronteerd met hogere kosten om te overleven, en hebben geen enkele buffer om dat op te vangen. Dat brengt grote on-

gerustheid met zich mee over oplopende schulden. Huurders maken zich zorgen over de toekomst: nu mogen er geen uithuiszettingen gebeuren, maar wat over enkele maanden?

Een groep waar al helemaal niet naar gekeken wordt, zijn de werknemers zonder arbeids- en verblijfspapieren. Waar ze voor de lockdown voor zichzelf een inkomen bij elkaar werkten in cafés, restaurants, op markten, in de bouwsector ... valt dat in grote mate weg. We slagen er niet in deze werknemers een bescherming te bieden. Daklozen en mensen zonder papieren overleven in veel gevallen nog steeds in bijzonder preciaire omstandigheden, met alle gezondheidsrisico's van dien.

Ook de problemen van de groepen mensen die van een uitkeringen moeten leven, werden veelal onder de mat geveegd. 'Hun uitkering daalt niet, dus er kan toch geen probleem zijn,' was de eerste reactie. Deze reactie houdt natuurlijk geen rekening met het feit dat leven met een inkomen onder de armoedegrens sowieso een probleem is, maar nog meer als basisproducten in prijs stijgen (zoals Test Aankoop onderzocht), als belbussen afgeschaft worden waardoor de goedkopere supermarkten niet meer bereikt worden, als sociale restaurants sluiten.... Voor gezinnen met kinderen komen daar nog extra kosten voor het thuisonderwijs bij: soms iets printen, knutselmateriaal, internet (de gratis opties voldoen vaak niet), gebrekkige uitrusting... Op de energieafrekening is het nog even wachten, maar ook daar worden hogere rekeningen verwacht door het thuiszitten. En dan hebben we het nog niet over de aankoop van maskers (met wasinstructies) en alcoholgels.

Financiële zorgen geven extra stress, zowel bij ouders als hun kinderen. Neem daarbij het feit dat mensen 'opgesloten' zijn in kleine huizen of appartementjes, vaak zonder tuin of balkon of toegankelijke publieke ruimte, laat staan een tweede verblijf. Het mag niet verbazen dat de spanningen binnen gezinnen hoog oplopen. Verschillende organisaties melden meer gevallen van intra familiaal geweld. Ook de mentale weerbaarheid krijgt klappen. Het

Lokale armoedeverenigingen die voordien maar weinig contact hadden met het bestuur van stad of gemeente, worden nu aangesproken om mensen te helpen bereiken. Het middenveld wordt weer gewaardeerd en aangesproken voor haar kennis van het terrein.

gevoel van eenzaamheid en sociaal isolement is gigantisch, de nood aan meer informatie op maat groot. Veel hulp- en dienstverlening is minder of zelfs helemaal niet meer toegankelijk voor mensen met een laag inkomen of beperkte digitale vaardigheden of middelen. Mensen in armoede voelen zich in de steek gelaten.

Deze en andere signalen werden ook opgevraagd en verwerkt door bovenlokale organisaties zoals Welzijnszorg, Welzijnsschakels, Netwerk tegen Armoede, ATD Vierde Wereld, Uit De Marge, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Samenlevingsopbouw, ... Anders las u ze hier niet. De noden die we verzamelden zijn groot en dringend.

Het blijft echter een moeilijke opdracht voor het middenveld. Vele noden, crisissituaties die nu zo zichtbaar zijn geworden, waren er natuurlijk al voor deze gezondheids crisis. En zijn ook al aangekaart. We mogen niet vervallen in een spelletje 'zie je wel, ik had het toch gezegd'. De Vlaamse taskforce om de sociale gevolgen van de coronacrisis op te vangen is een feit. De armoedeorganisaties vroegen al lang om een gecoördineerde aanpak van het sociale beleid rond de coronamaatregelen en zetelen nu in een van de twee werkgroepen. Het is duidelijk dat de overheid opnieuw het belang van de kennis en expertise van de middenveldpartners heeft ingezien. Hopelijk blijft dat zo.

En we mogen niet toelaten dat armoede een aanvaard onderdeel van de samenleving blijft. We moeten vooral bewaken dat deze crisis ook voor structurele veranderingen zal zorgen. De overheid moet net nu durven te investeren om deze groep vooruit te helpen op een structurele manier. Ze mag zich niet blindstaren op kortetermijnoplossingen die weinig impact hebben. De samenleving snakt terug naar haar 'normale' leven. We mogen niet in die val trappen. Dat zou niet ethisch zijn. We moeten werken aan een nieuwe maatschappij-inrichting, op gang getrokken door een vernieuwd bewustzijn.

We mogen niet toelaten dat armoede een aanvaard onderdeel van de samenleving blijft. De overheid moet net nu durven te investeren om deze groep vooruit te helpen op een structurele manier. Ze mag zich niet blindstaren op kortetermijnoplossingen die weinig impact hebben.